فصلنامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره چهل و پنجم، زمستان ۱۴۰۲- صفحات ۳۹۵-۳۶۵

نقش مسئولیت اجتماعی بر عملکرد، ثبات و شمول مالی در بخش بانکداری

نوع مقاله: پژوهشی

کاوه پرندین[۱]
عبدالرسول رحمانیان کوشککی[۲]
محمد بلوچ[۳]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۵/۳۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۸/۳۰

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی، ثبات مالی و شمول مالی در بخش بانکداری است. این پژوهش از نوع کتابخانه‌ای و تحلیل عوامل و بر اساس تحلیل داده‌های تابلویی است. در این پژوهش اطلاعات مالی ۱۳ بانک پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۴-۱۳۹۸ مورد تجزیه‌وتحلیل قرارگرفته است. در این پژوهش به ارزیابی عملکرد مالی، چهار معیار بازده دارایی‌ها، بازده حقوق صاحبان سهام، سود هر سهم و سود خالص و همچنین سنجش شمول مالی دو معیار تعداد شعب بانک و تعداد دستگاه‌های خودپرداز و همچنین برای اندازه‌گیری ثبات مالی از عدد Z استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان می‌دهد که مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد (فرضیه اول)، مسئولیت اجتماعی بر ثبات مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد(فرضیه دوم) و مسئولیت اجتماعی بر شمول مالی تأثیر معناداری دارد(فرضیه سوم). همچنین، متغیرهای اهرم و ملموس بودن تأثیر منفی و معناداری با متغیرهای جایگزین عملکرد مالی دارند، و متغیرهای سن و اندازه بانک‌ها بر عملکرد مالی تأثیر مثبت و معناداری دارند. متغیرهای اهرم مالی، سن و اندازه بانک بر متغیر ثبات مالی تأثیر معناداری می‌گذارند. اما متغیر ملموس بودن اثر معناداری ندارد. متغیرهای ملموس بودن، سن و اندازه بانک بر شمول مالی نیز تأثیر قابل‌توجه، مثبت و معناداری دارند.

۱. استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول) kparandin@pnu.ac.ir
۲. استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. abr.rahmanian@pnu.ac.ir
۳ کارشناس ارشد دانشگاه پیام نور
mohammadbalouch701991@gmail.com

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

کلمات کلیدی: مسئولیت اجتماعی، عملکرد مالی، ثبات مالی، شمول مالی، بانکداری
طبقه‌بندی JEL: M14, P17, E58

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

مقدمه

نگاه سنتی به‌کل شرکت نشان می‌دهد که مسئولیت اصلی آن افزایش ثروت سهامداران است و کار اجتماعی شرکت بر عهده سازمان شرکت نیست، بلکه جامعه و انسان عادی است. باید متوقف شود. از یک‌سو، نقش همه سازمان‌ها نه‌تنها انجام مسئولیت‌های اقتصادی، بلکه مشارکت در کارهای انسانی و اخلاقی است، زیرا این شرکت‌ها بخشی از جامعه هستند. این بدان معنی است که تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی مسئولیت اجتماعی در شرکت وجود دارد که با تئوری توزیع‌کنندگان مرتبط است(پالترینیری۱ و همکاران، ۲۰۲۰). عملکرد مالی در برگیرنده بازده حاصل از منابع تحت کنترل بانک می باشد و معیار مناسبی جهت دسترسی به اهداف تعیین شده قلمداد می گردد، معیارهای اندازه عملکرد معمولاً معیارهای

حسابداری شامل بازده حقوق صاحبان سهام یا بازده دارایی ها می باشد(فراهانی و صبوری، ۱۳۹۹). شرکت‌های دارای مسئولیت اجتماعی با ارائه سود سهام بیشتر به مسئولین، مشکلات نمایندگی را مدیریت می‌کنند. مسئولیت جامعه باید به‌جای پول به‌عنوان یک ابزار سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شود. بنابراین، انتظار می‌رود که سازمان‌های تجاری برای فعالیت‌های مسئولیت شرکتی هزینه بیشتری داشته باشند(بنملی۲ و همکاران،۲۰۱۹). در اقتصاد توسعه‌یافته، شرکت‌ها به‌شدت درگیر فعالیت‌هایی هستند که نه‌تنها به اقتصاد کمک می‌کنند، بلکه به آموزش، محل کار و روابط با مشتری نیز کمک می‌کنند. شرکت‌ها اطلاعات مسئولیت اجتماعی را برای بازده مالی و غیرمالی گزارش می‌کنند. بازده مالی می‌تواند در عملکرد مالی بهتر، ثبات مالی، شمول مالی و دسترسی به منابع درآمد بهتر از تبلیغات شفاهی خوب در مورد سازمان منعکس شود. اکثر شرکت‌ها خط‌مشی مسئولیت اجتماعی مدونی ندارند، اما برخی از شرکت‌ها، به‌ویژه بسیاری از شرکت‌های دولتی، در سیاست مسئولیت شرکت‌ها مشارکت می‌کنند و آن را در گزارش سالانه اعلام می‌کنند(رمضان۳ و همکاران،۲۰۲۱). چند مطالعه در ایران به بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و موفقیت مالی پرداخته‌اند. اما بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی در ایران ضروری به نظر می‌رسد. شمول مالی یکی دیگر از اهداف اصلی هر سازمان مالی است. پژوهش ها درزمینه سرمایه‌گذاری هنوز در مراحل اولیه است. شمول مالی به کاهش شکاف بین فقیر و غنی کمک می‌کند و به ثبات اجتماعی کمک می‌کند. با گنجاندن مالی، کاربران می‌توانند خدمات مالی

۱.Paltrinieri

۲. Benlemlih

۳. Ramzan

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

بیشتری دریافت کنند. بنابراین، شمول مالی به رشد اقتصاد و کاهش فقر کمک می‌کند(بوکانان۱ و همکاران، ۲۰۱۸). پژوهشگران اخیر دریافته‌اند که در کشوری که یک موسسه مالی پایدار نباشد ثبات مالی وجود ندارد. ازآنجایی‌که بخش بانکی به‌عنوان واسطه سرمایه‌گذاری‌ها و وام‌دهندگان نقش مهمی در تأمین مالی و فعالیت‌های توسعه ایفا می‌کند، نقش بنگاه اجتماعی از طریق معرفی مسائل اجتماعی و زیست‌محیطی و موفقیت شرکت به‌عنوان یک شهروند نقش مهمی را ایفا می‌کند. یا به‌طور غیرمستقیم به سود آن می‌رسد. بنابراین، نقش شرکت اجتماعی ممکن است منجر به ثبات پایدار در بخش مالی شود. بسیاری از شرکت‌ها وقتی احساس می‌کنند که شرکت‌هایی که این کار را انجام می‌دهند نسبت به شرکت‌هایی که در مسئولیت شرکتی سرمایه‌گذاری نمی‌کنند، پایدارتر و طول عمر بیشتری دارند، به مسئولیت شرکتی روی می‌آورند(رمضان و همکاران، ۲۰۲۱). با توجه به اینکه در مطالعات داخلی مربوط به بررسی عوامل مؤثر بر یکپارچگی نظام بانکی از معیارهای کیفی به‌ویژه مسئولیت اجتماعی غفلت شده است، نیازهای یادگیری در این زمینه بیشتر به چشم می‌خورد. لذا هدف محوری پژوهش حاضر، این است که آیا مسئولیت اجتماعی به‌عنوان یک عامل کیفی و نهادی، می‌تواند اثر مستقیم بر ثبات و سلامت نظام بانکی کشور داشته باشد؟ به‌عبارت‌دیگر، با توجه به اینکه عملکرد بانک‌ها در قالب یک مکانیسم رسمی و کنترل‌شده که ملزم به رعایت قوانین محدودکننده از سوی بانک مرکزی هستند، آیا ثبات نظام بانکی به همراه سایر عوامل درون بانکی و اقتصادی، با مسئولیت اجتماعی به‌عنوان مکانیسم نظارتی خارجی ارتباطی دارد یا خیر؟ با توجه به موارد فوق ما در این پژوهش به بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی، ثبات مالی و شمول مالی در بخش بانکداری می‌پردازیم و می‌خواهیم بدانیم آیا تأثیر مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی، ثبات مالی و شمول مالی در بخش بانکداری تأثیر معناداری دارد؟

مبانی نظری

مسئولیت اجتماعی سازمان فعالیت هایی است که پیش برنده سود و منفعت اجتماعی بوده و فراتر از منافع سازمان است. در واقع مسئولیت اجتماعی سازمان ها مجموعه وظایف و تعهداتی است که سازمان بایستی در جهت حفظ ، مراقبت و کمک به جامعه ای که در آن فعالیت می کند، انجام دهد. همچنین مسئولیت اجتماعی سازمان ها به نقش آنها در حوزه اجتماع می پردازد. مسئولیت اجتماعی سازمان ها در رابطه با مسئولیت در برابر جامعه ، انسان ها و محیطی است که سازمان ها در آن فعالیت می کنند و این مسئولیت از مسئولیت های اقتصادی و مالی سازمان فراتر رفته است(لنتنر، ۲۰۱۵). در دهه های اخیر، پژوهش در مورد مسئولیت اجتماعی شرکتی به طور

۱. Buchanan

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

تصاعدی رشد کرده است. هدف مطالعات موجود پرداختن به نگرانی های خاص مربوط به مسئولیت اجتماعی شرکتی، مانند عملکرد مالی(آتمه و همکاران، ۲۰۲۰ ; اوکافور و همکاران، ۲۰۲۱)، سیستم بانکی (احمد و همکاران، ۲۰۲۲)، زیست محیطی، توسعه شرکت و پیامدهای مثبت/منفی آن (فوکودا و اوچیدا، ۲۰۲۰) می باشد. در سال های اخیر، موضوع مسئولیت پذیری اجتماعی به صورت گسترده توسط ذینفعان پذیرفته شده است. درواقع، انتظار می رود مشارکت بانک ها در فعالیت های مسئولیت اجتماعی برای همه ی ذینفعان سودمند باشد، در حقیقت، سهامداران اغلب به بانک هایی جذب می شوند که شهرت خوبی درزمینهٔ مسئولیت اجتماعی دارند؛ بنابراین، مدیران بانک ها ممکن است برای جلب حمایت سهامداران، دفاع از فعالیت خود در برابر ذینفعان و بهبود شهرت تجاری در فعالیت های مسئولیت اجتماعی مشارکت داشته باشند(ایمنا و جمیل، ۲۰۲۲). بر اساس تئوری ذینفعان، یک رابطه دو طرفه بین سهامداران و شرکت ها وجود دارد. راه برای درک ارزش اولیه، اولویت بندی منافع ذینفعان است. فشار ذینفعان می تواند شرکت ها را وادار کند که مسئولیت های اجتماعی خود را جدی بگیرند، که می تواند به طور قابل توجهی سودآوری و ارزش شرکت را بهبود بخشد. در عمل، با افزایش نگرانی در مورد منابع و محیط زیست، سلامت انسان، حقوق کارکنان و توسعه جامعه، مشارکت در فعالیت های مسئولیت اجتماعی به یک ارزش پذیرفته شده جهانی در دنیای تجارت تبدیل شده است(رنهونگ وو و همکاران، ۲۰۲۳).

رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مالی

مسئولیت اجتماعی شرکتی برای چندین دهه یک حوزه پژوهشاتی محبوب در تحلیل مالی بوده است. اکثر مطالعات قبلی بر تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر موفقیت شرکت متمرکزشده‌اند. بااین‌حال، ذکر این نکته حائز اهمیت است که اگرچه در اکثر مطالعات تأثیر مسئولیت اجتماعی بر سود شرکت مثبت بود، برخی رابطه نامطلوب با مسئولیت، منافع اجتماعی و اقتصادی پیدا کردند. ژو۱ و همکاران (۲۰۱۵)، تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت را در چین بررسی کرده و نشان می‌دهند که رابطه مثبتی با عملکرد مالی شرکت دارد. کاواکو و کریفو۲ (۲۰۱۴) تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت را با استفاده از ابعاد مسئولیت اجتماعی شرکت به‌عنوان متغیرهای مستقل و بازده دارایی به‌عنوان یک متغیر وابسته، مثبت می‌دانند. فلامر۳ (۲۰۱۳) واکنش سهامداران را در مشارکت شرکت در فعالیت‌های اجتماعی شرکت بررسی می‌کند و رابطه مثبتی بین مسئولیت‌های اجتماعی

۱. Zhou
۲. Cavaco and Crifo
۳. Flammer

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

و مالی شرکت پیدا می‌کند، زیرا شرکت‌کنندگان در رویداد محیطی نقش مثبتی دارند. همچنین شیخ۱ (۲۰۱۹) درمی‌یابد که مسئولیت اجتماعی شرکت باوجود سطوح بالای رقابت، تأثیر مثبتی بر ارزش شرکت دارد. موانگی و جروتیچ۲ (۲۰۱۳) دریافتند که مسئولیت اجتماعی شرکت تأثیر مثبتی در عملکرد مالی دارد. توروگسا۳ و همکاران (۲۰۱۲) دریافتند که مسئولیت اجتماعی تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی یک شرکت دارد و اندازه یک شرکت تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی دارد. اوادیال و فاگبمی۴ (۲۰۱۲) تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت را در کشورهای درحال‌توسعه تجزیه‌وتحلیل می‌کنند و رابطه مثبت و معناداری بین مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مالی پیدا می‌کنند. به‌طور مشابه، چن و وانگ۵ (۲۰۱۱) دریافتند که فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی شرکت، تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی شرکت‌های چینی دارد. لین۶ و همکاران (۲۰۰۹) استفاده از نرخ حمایت مالی قبل از کسر مالیات برای یک شرکت برای اندازه‌گیری بدهی شرکت و همچنین استفاده از بازده دارایی‌ها برای اندازه‌گیری عملکرد مالی، تجزیه‌وتحلیل تأثیر بدهی شرکت - به‌طور اجتماعی بر عملکرد مالی تمرکز کنید و در پایان تشخیص دهید که مسئولیت شرکت تأثیر مثبتی دارد. کاراگیورگوس۷ (۲۰۱۰)، رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مالی شرکت‌های یونانی را بررسی می‌کند و اظهار می‌کند که این دو تحت تأثیر ریسک، اندازه و نوع صنعت شرکت قرار دارند. سامی۸ و همکاران (۲۰۱۰)، مسئولیت اجتماعی شرکت را به‌عنوان یک استراتژی موفق تجاری بررسی کرده و رابطه‌ای ضعیف اما مثبت بین مسئولیت اجتماعی شرکت و سود هر سهم پیدا کردند. یانگ۹ و همکارانش (۲۰۱۰)، نتایج متفاوتی را در رابطه با ارتباط مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مالی پیدا کردند. اویومی۱۰ و همکارانش (۲۰۱۸)، رابطه بین خیرخواهی و عملکرد شرکت در بخش بانکداری را در نظر بگیرید. آن‌ها از عملکرد مالی به‌عنوان استاندارد زندگی مستقل، هزینه‌های مربوط به مسئولیت اجتماعی برای شرکت به‌عنوان استاندارد زندگی مستقل، و اندازه شرکت و دست ملموس به‌عنوان یک منطقه استفاده می‌کنند. نکته مهم این است که

۱. Sheikh
۲. Mwangi and Jerotich
۳. Torugsa
۴. Uadiale and Fagbemi
۵. Chen and Wang
۶. Lin
۷. Karagiorgos
۸. Samy
۹. Yang
۱۰. Oyewumi

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

مسئولیت اجتماعی یک شرکت می‌تواند عملکرد مالی شرکت را با بهبود روابط با سهامداران کلیدی بهبود بخشد. این رابطه بین نقش جامعه اجتماعی و عملکرد مالی شرکت ملموس و جدا از سرمایه‌گذاری شرکت است که تأثیر مستقیمی بر موفقیت شرکت دارد. مسئولیت اجتماعی شرکت می‌تواند روابط مدیران اصلی را بهبود بخشد، هزینه‌ها را کاهش دهد و درآمد را افزایش دهد و درنهایت کارایی شرکت را افزایش دهد(یدالهی فارسی و همکاران، ۱۳۹۷).

رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و ثبات مالی بانک‌ها

لاپرتا۱ و همکاران (۱۹۹۷) معتقدند در کشورهایی که سرمایه اجتماعی بالایی دارند، مردم تمایل بیشتری به انجام تعهدات مالی خوددارند و اعتماد متقابلی بین آن‌ها وجود دارد که از فعالیت‌های استعمارگرانه و خودخواهانه جلوگیری می‌کند. بنابراین، میت وان گفت که جوامع با سرمایه اجتماعی بالا در مقایسه با سایر جوامع با سرمایه اجتماعی پایین، مشکلات کمتری مانند خطر اخلاقی و انتخاب‌های ضعیف در بازارهای مالی خود را تجربه می‌کنند. حسن۲ و همکاران (۲۰۱۷) وام‌گیرندگان همچنین در کشورهایی که سرمایه اجتماعی بالایی دارند کمتر فرصت‌طلب و خودخواه هستند. نقض هنجارهای پذیرفته‌شده اجتماعی، به‌عبارت‌دیگر، رفتار نادرست به‌وضوح می‌تواند سیستم بانکی را مختل کند. بنابراین، مدیریت بانک‌ها که در مناطقی با سرمایه اجتماعی بالا یافت می‌شوند، استانداردهای اجتماعی را به میزان قابل‌توجهی نقض نمی‌کنند؛ زیرا تنبیه و انتقاد اجتماعی نتیجه آن است(جین۳ و همکاران، ۲۰۱۷در تحلیل مالی، ثبات مالی به‌طور گسترده به‌عنوان یک شاخص کلان اقتصادی از عملکرد مالی یک کشور موردبحث قرارگرفته است. به‌عنوان‌مثال، چولت و ساندویدی۴ (۲۰۱۸) با بررسی رابطه بین بدهی شرکت‌ها و ریسک مالی، ثبات مالی بخش بانکی را بررسی می‌کنند. با استفاده از پراکسی‌هایی مانند ریسک شخصی، سیستمی و عمومی برای اندازه‌گیری ریسک مالی، به این نتیجه می‌رسند که ریسک مالی شرکت را کاهش می‌دهند. حسن و همکارانش (۲۰۱۹) نشان می‌دهند که ثبات بانک، با خطر اعتباری و نقدینگی ارتباط منفی دارد. جین و همکارانش (۲۰۱۷) با استفاده از شاخص سرمایه اجتماعی به‌عنوان شاخصی برای اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی، رابطه بین سرمایه اجتماعی و ثبات بانک را

۱. La Porta
۲. Hasan
۳. Jin
۴. Chollet and Sandwidi

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

بررسی می‌کنند. آن‌ها به این نتیجه می‌رسند که بانک‌هایی که سرمایه اجتماعی بیشتری دارند، کمتر احتمال دارد که ورشکسته شوند و کمتر دچار مشکلات مالی شوند.

رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و شمول مالی

شمول مالی به‌عنوان «ارائه محصولات و خدمات مالی به تمام اقشار جامعه با هزینه مقرون‌به‌صرفه به‌طور منصفانه و شفاف» توضیح داده می‌شود (کومار و موهانتی۱، ۲۰۱۱). این امر مستلزم ارائه خدمات مالی مقرون‌به‌صرفه، تسهیلات پرداخت و حمل‌ونقل، خدمات ذخیره‌سازی، بیمه و بدهی است که توسط یک سیستم سازمانی تنظیم می‌شود(مورالیدار۲ و همکاران، ۲۰۱۹؛ ژانگ و پوسو۳، ۲۰۱۹). براون و داسین۴ (۱۹۹۷) گزارش کردند که شرکت‌کنندگان در مسئولیت شرکت زمانی سازمان را به‌خوبی ارزیابی می‌کنند که احساس کنند سازمان به‌طور فعال در مسئولیت اجتماعی شرکت می‌کند. هدف اصلی از شمول مالی در نقش جامعه اجتماعی، گسترش محصولات و خدمات مالی به نیازمندان و افزایش رفاه کسانی است که از مشارکت در «نظام مالی فعلی» طردشده‌اند. بنابراین، بخش قانونی بانکی باید مسئولیت اجتماعی شرکتی را برای افرادی که جزء مناطق آسیب‌پذیر اقتصادی جامعه هستند، فراهم کند تا دسترسی آسانی به محصولات و خدمات مالی داشته باشند. مطالعات قبلی نشان داده است که نقش بنگاه‌های اجتماعی توسط سازمان‌های بانکی ممکن است به حل مشکلات اجتماعی و اقتصادی مختلف ازجمله فقر، ناکارآمدی کشاورزی، وام‌های کشاورزی، نابرابری درآمد و بیکاری کمک کند.کیم۵ و همکارانش (۲۰۱۸)، رابطه بین شمول مالی و رشد اقتصادی را بررسی می‌کنند. آن‌ها با اندازه‌گیری شمول مالی توسط پروکسی‌هایی از قبیل تعداد خودپردازها، شعب بانک‌ها، حساب‌های سپرده و وام‌گیرندگان، نتیجه می‌گیرند که بین شمول مالی و رشد اقتصادی رابطه مثبتی وجود دارد. هالدار۶ و همکاران (۲۰۱۶) رابطه بین شمول مالی و مسئولیت اجتماعی شرکت را در بخش بانکی بنگلادش بررسی می‌کنند. آن‌ها دریافتند که بانک‌های تجاری اقدامات مسئولیت اجتماعی شرکت بیشتری انجام می‌دهند و

۱. Kumar & Mohanty
۲. Muralidhar
۳. Zhang & Posso
۴. Brown and Dacin
۵. Kim
۶. Haldar

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

شمول مالی بهتری را در مقایسه با بانک‌های دولتی ارائه می‌دهند. اولا[۱] (۲۰۱۳) خاطرنشان می‌کند که ماهیت اقدامات ابتکاری مسئولیت اجتماعی شرکت در بنگلادش در بانک‌های تجاری متفاوت است.

پیشینه پژوهش

سیستانی بدوئی و کرمشاهی(۱۴۰۰) به بررسی تأثیر معیارهای اندازه‌گیری مسئولیت اجتماعی شرکت بر تغییرات عملکرد اقتصادی و عملکرد مالی پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که نسبت مالیات به‌کل دارایی‌ها و نسبت تعداد کارکنان به‌کل دارایی‌ها به‌عنوان شاخص‌های ارائه مسئولیت اجتماعی شرکت، سبب کاهش نوسانات عملکرد اقتصادی و عملکرد مالی شرکت می‌شوند. از سوی دیگر، نتایج مؤید آن است که نسبت هزینه پژوهش، توسعه و تبلیغات به فروش و توانایی حاکمیت شرکتی به‌عنوان شاخص‌های ارائه مسئولیت اجتماعی شرکت، تأثیر غیر معناداری بر نوسانات عملکرد اقتصادی و عملکرد مالی شرکت دارد.

فروغی نسب و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تأثیر ابعاد گوناگون مسئولیت اجتماعی در بهبود عملکرد مالی و غیرمالی شرکت‌ها پرداخته‌اند. نتایج حاکی از آن است که ابعاد حقوقی و اخلاقی مسئولیت اجتماعی بر تغییرات سطح سیتوبین تأثیر معناداری ندارد، درحالی‌که ابعاد اجتماعی مسئولیت اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری بر تغییرات سطح کیوتوبین دارد. از یک‌سو، ابعاد اجتماعی مسئولیت اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری بر تغییر سرمایه ساختاری و جنبه اخلاقی و حقوقی مسئولیت دارد و ازنظر اجتماعی تأثیر معناداری بر تغییر سرمایه ساختاری ندارد.

رمضان و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با عنوان " مسئولیت اجتماعی شرکت چگونه بر عملکرد مالی، ثبات مالی و شمول مالی در بخش بانکداری تأثیر می‌گذارد؟ نشان دادند که مسئولیت اجتماعی شرکت و همچنین سن و اندازه بانک بر این سه عامل تأثیر مثبت دارد. بااین‌حال، سطح اهرم سرمایه‌گذاری مالی و ثبات مالی را کاهش می‌دهد، درحالی‌که سرمایه‌گذاری مالی با ملموس بودن دارایی‌ها همبستگی منفی دارد.

سمیر۲ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با عنوان " تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر عملکرد مالی سازمان نشان داد که بین مسئولیت شرکت و بازده دارایی‌ها، تنوع و بازده دارایی‌ها، محیط و بازده حقوق صاحبان سهام، تنوع و درآمد، وام‌های هر سهم و زمانی که اندازه شرکت کنترل می‌شود،

---

۱. Ullah

۲. Sameer

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

رابطه منفی معناداری وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین مسئولیت‌پذیری شرکت و عملکرد مالی رابطه منفی معناداری وجود دارد. باتاچاریا و خان۱ (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با عنوان "شمول مالی، مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد شرکت - تحلیل رابطه تعاملی" دریافتندکه شمول مالی رابطه مخارج با مسئولیت اجتماعی را تضعیف می‌کند. همچنین دریافتند که شمول مالی رابطه بین هزینه و اثربخشی مسئولیت اجتماعی را تضعیف می‌کند. سینگ۲ و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای با عنوان " مسئولیت اجتماعی شرکت و شمول مالی: ارزیابی اثر تعدیل‌کننده درآمد" یافته‌ها نشان می‌دهد که مسئولیت اجتماعی شرکت تأثیر مثبت و معناداری بر شمول مالی دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که نقش شرکت اجتماعی تأثیر مثبت و معناداری بر شمول مالی دارد. این مطالعه هرگونه تأثیر متوسط احتمالی بر رابطه بین مسئولیت شرکتی و شمول مالی را رد می‌کند.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی اول:

مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی تأثیر معناداری دارد.

فرضیه‌های فرعی:

فرضیه فرعی اول: مسئولیت اجتماعی بر بازده دارایی تأثیر معناداری دارد.

فرضیه فرعی دوم: مسئولیت اجتماعی بر بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معناداری دارد.

فرضیه فرعی سوم: مسئولیت اجتماعی بر سود هر سهم تأثیر معناداری دارد.

فرضیه فرعی چهارم: مسئولیت اجتماعی بر حاشیه سود خالص تأثیر معناداری دارد.

فرضیه اصلی دوم:

مسئولیت اجتماعی بر ثبات مالی تأثیر معناداری دارد.

فرضیه اصلی سوم:

مسئولیت اجتماعی بر شمول مالی تأثیر معناداری دارد.

فرضیه‌های فرعی:

فرضیه فرعی اول: مسئولیت اجتماعی بر تعداد شعب تأثیر معناداری دارد..

فرضیه فرعی دوم: مسئولیت اجتماعی بر تعداد خودپردازها تأثیر معناداری دارد.

---

۱. Bhattacharyya & Khan

۲. Singh

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

روش پژوهش

این پژوهش ازنظر هدف کاربردی و ازنظر رابطه بین متغیرها از نوع همبستگی است. داده‌های بانکی دقیق به‌عنوان داده‌های سال - بانک مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت. این کار با استفاده از چندین مدل رگرسیون انجام می‌شود. همچنین برای تهیه داده‌ها از نرم‌افزار اکسل و برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از نرم‌افزار ایویوز ۱۰ استفاده‌شده است. برای جمع‌آوری اطلاعات برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از لوح فشرده سازمان اوراق بهادار تهران، سایت کدال، نرم‌افزار ره‌آورد نوین و تدبیر پرداز استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۸ تشکیل می‌دهند. در پژوهش حاضر برای تعیین نمونه آماری، از رابطه خاصی جهت برآورد حجم نمونه و نمونه‌گیری استفاده‌نشده است بلکه از روش حذفی استفاده گردیده است. جهت سنجش فرضیات پژوهش از مدل‌های رگرسیون خطی زیر که برگرفته از پژوهش رمضان۱ و همکاران (۲۰۲۱) است استفاده می‌شود:

مدل آزمون فرضیه اول:

$$FPit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

$$ROAit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

$$ROEit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

$$EPSit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

$$NPMit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

مدل آزمون فرضیه دوم:

$$FSit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

مدل آزمون فرضیه سوم:

$$FIit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

$$NOBit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

$$ATMit = \alpha + \beta1\ CSRit + \beta2\ Leverageit + \beta3\ Tangibilityit + \beta4\ Ageit + \beta5\ Sizeit + \mu it$$

---

۱. Ramzan

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

جدول شماره ۱، نحوه محاسبه متغیرهای پژوهش را نشان می دهد.

جدول ۱- نحوه محاسبه متغیرهای پژوهش

	نام متغیر	پروکسی	فرمول اندازه‌گیری
متغیرهای وابسته			
۱	عملکرد مالی (FP)	۱- بازده دارایی (ROA)	ROA = درآمد خالص/ مجموع دارایی‌ها
		۲- بازده حقوق صاحبان سهام (ROE)	ROE = درآمد خالص/ کل حقوق صاحبان سهام
		۳- سود هر سهم (EPS)	EPS = سود خالص / تعداد کل سهام در دست مردم
		۴- حاشیه سود خالص (NPM)	NPM = درآمد خالص/ کل درآمد
۲	شمول مالی	۱- تعداد شعب بانک(NOB)	
		۲- تعداد خودپردازها (ATM)	
۳	ثبات مالی	نمره Z	((ROA + حقوق صاحبان سهام) / دارایی‌ها)) / انحراف معیار (ROA)
متغیر مستقل			

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

	نام متغیر	پروکسی	فرمول اندازه‌گیری
۴	مسئولیت اجتماعی		مدل مورداستفاده برای تعیین مسئولیت اجتماعی به‌صورت زیر هست: CSR-s = CSR-COM-S + CSR-EMP-S + CSR-ENV-S + S -CSR-PRO CSR-s = نمره مسئولیت‌پذیری اجتماعی، CSR-COM-S = نمره افشای مشارکت اجتماعی که از تفاضل نقاط قوت و نقاط ضعف خاص خود به‌صورت زیر محاسبه می‌شود: CSR-COM-S =Σ Strengths -Σ Concerns همین‌طور می‌توان نمره‌های ابعاد دیگر مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همچون CSR-EMP-S: نمره افشای روابط کارکنان CSR-ENV-S: نمره افشای محیط‌زیست CSR-PRO-S: نمره افشای ویژگی محصولات را از طریق ذکرشده در بالا محاسبه کرد(میشرا و همکاران، ۲۰۱۱). لازم به ذکر می باشد نمازی و جعفری(۱۳۹۸)، برای محاسبه مسئولیت‌پذیری اجتماعی از شش بعد سهامداران،کارکنان، محیط زیست، جامعه، مشتریان و حاکمیت شرکتی استفاده کرده اند.
متغیرهای کنترلی			
۵	اهرم مالی	اهرم مالی	= کل بدهی / کل دارایی‌ها
۶	ملموس بودن	ملموس بودن	= دارایی‌های غیر جاری / کل دارایی‌ها
۷	سن	تعداد سال‌های عملیاتی	
۸	اندازه	لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها	

منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش

برای ورود به مرحله تجزیه‌وتحلیل اطلاعات، آمار توصیفی داده‌ها مثل میانگین، میانه، مد، واریانس، انحراف معیار محاسبه گردیده و نتایج آمار توصیفی در جدول (۲) درج‌شده است.

جدول۲- نتایج آمار توصیفی متغیرهای مدل پژوهش

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

آماره	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	تعداد مشاهدات
بازده دارایی	-۰/۰۱۵	۰/۰۰۱	۰/۰۴۶	-۰/۳۲	۰/۰۷۳	-۳/۲۲	۱۲/۷۷	۶۵
بازده حقوق صاحبان سهام	۰/۲۱	۰/۰۹۳	۱/۵۷	-۰/۲۵	۰/۳۵	۲/۱۱	۷/۳۱	۶۵
سود هر سهم	-۵۱۴۱/۰۶	۱۶۶/۵	۳۱۱۱۶/۶	-۱۰۳۸۴۱/۷	۲۳۳۸۵/۶	-۲/۸۱	۱۰/۹۴	۶۵
حاشیه سود خالص	-۱/۵۳	۰/۰۳۲	۵/۷۸	-۳۴/۷۰	۶/۵۶	-۳/۵۸	۱۶/۲۰	۶۵
ثبات مالی	-۱/۹۴	-۲/۱۷	۱/۴۳	-۳/۹۹	۱/۳۰	۱/۰۲	۳/۶۰	۶۵
تعداد شعب بانک	۳۸۳/۱	۲۴۱/۰	۱۶۶۱	۱۴/۰۰	۴۱۵/۱	۱/۷۸	۵/۰۲	۶۵
تعداد خودپردازها	۱۴۸۴/۳	۹۸۷	۱۱۳۸۰	۶۵	۱۶۴۱/۵	۳/۶۶	۲۱/۴	۶۵
مسئولیت اجتماعی	۰/۸۳	۰/۸۰	۱/۸۵	۰/۴۰	۰/۴۰	۱/۶۶	۷/۰۰	۶۵
اهرم مالی	۰/۹۲	۰/۹۴	۱/۶۹	۰/۱۳	۰/۲۳	-۰/۷۰	۹/۳۶	۶۵
اندازه بانک	۱۹/۴۹	۱۹/۶۴	۲۱/۳۸	۱۶/۸۲	۱/۰۴	-۰/۶۰	۲/۸۴	۶۵
ملموس بودن	۰/۲۲	۰/۰۳	۲/۶۰	۰/۰۰۲	۰/۵۱	۳/۱۸	۱۳/۱۸	۶۵

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول فوق آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مدل را نشان می‌دهد که بیانگر پارامترهای توصیفی برای هر متغیر به‌صورت مجزا هست. این پارامترها عمدتاً شامل اطلاعات مربوط به شاخص‌های مرکزی، نظیر بیشینه، کمینه، میانگین و میانه و همچنین اطلاعات مربوط به شاخص‌های پراکندگی نظیر واریانس، چولگی و کشیدگی است.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

آزمون ریشه واحد (آزمون پایایی)

قبل از برآورد هر مدل رگرسیونی جهت اطمینان از رگرسیون غیر کاذب و در پی آن نتایج نامطمئن، لازم است که چگونگی پایایی متغیرها را مورد آزمون قرار دهیم. بر اساس آزمون‌های ریشه واحد تلفیقی، چنانچه معناداری آماره آزمون کمتر از ۰/۰۵ باشد، متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش در طی دوره پژوهش در سطح پایا هستند. نتایج حاصل از بررسی پایایی متغیرهای پژوهش با استفاده از این آزمون‌ها در جدول ۳، ارائه‌شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، کلیه متغیرهای مستقل و وابسته با توجه به هر چهار آزمون ایم، پسران و شین، دیکی فولر تعدیل‌یافته، فلیپس پرون و نیز لوین، لین و چو در دوره پژوهش پایا هستند. این بدان معنی است که میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کوواریانس متغیرها بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. درنتیجه، شرکت‌های موردبررسی تغییرات ساختاری نداشته و استفاده از این متغیرها در مدل باعث به وجود آمدن رگرسیون کاذب نمی‌شود. فرضیه صفر، در این آزمون وجود ریشه واحد است.

جدول ۳- نتایج آزمون پایایی متغیرها در سطح با عرض از مبدأ

نام متغیر		لوین، لین و چو	ایم، پسران و شین	دیکی فولر تعدیل‌یافته	فلیپس پرون
مسئولیت اجتماعی	آماره آزمون	-۱۷۰/۴۳	-۲۳/۵۶	۲۹۶/۲۷	۴۶۳/۱۰
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۱)	(۰/۰۰۰)
بازده دارایی	آماره آزمون	-۴۱/۴۹	-۴/۰۹	۲۸۷/۵۸	۲۳۱/۵۸
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
بازده حقوق صاحبان سهام	آماره آزمون	-۲۰/۸۴	-۳/۸۲	۲۵۶/۴۰	۴۰۱/۸۶
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
سود هر سهم	آماره آزمون	-۲۱/۷۰	-۲/۸۲	۲۴۸/۶۲	۵۲۱/۴۷
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۲)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
حاشیه سود خالص	آماره آزمون	-۷۰/۴۴	-۵/۹۴	۲۴۷/۲۶	۵۱۱/۲۹
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
ثبات مالی	آماره آزمون	-۴۴/۰۴	-۶/۱۵	۳۲۰/۲۸	۳۳۹/۸۰
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
تعداد شعب بانک	آماره آزمون	-۴۲/۴۳	-۷/۴۱	۲۹۳/۹۱	۴۱۶/۴۵
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

نام متغیر		لوین، لین و چو	ایم، پسران و شین	دیکی فولر تعدیل‌یافته	فلیپس پرون
تعداد خودپردازها	آماره آزمون	-۲۴/۶۶	-۱/۹۹	۲۲۵/۰۸	۳۷۰/۸۹
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۲۳)	(۰/۰۱۲)	(۰/۰۰۰)
اندازه بانک	آماره آزمون	-۴۴/۲۵	-۹/۷۷	۴۱۶/۷۳	۴۲۰/۸۹
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
ملموس بودن	آماره آزمون	-۲۱/۷۰	-۲/۸۲	۲۴۸/۶۲	۵۲۱/۴۷
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۲)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
اهرم مالی	آماره آزمون	-۱۸/۰۹	-۳/۸۲	۷۸/۱۵	۶۶/۵۷
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)
سن	آماره آزمون	-۷۰/۴۴	-۵/۹۴	۲۴۷/۲۶	۵۱۱/۲۹
	معناداری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی نرمال بودن خطاها

نتایج آزمون جا رگ- برا خطای مدل‌های پژوهش در جدول ۴، ارائه‌شده است. همان‌طور که در جدول نیز قابل‌مشاهده است، با توجه به این‌که سطح معنی‌داری خطای مدل پژوهش بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه H0 مبنی بر نرمال بودن خطای مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ مورد تائید قرار می‌گیرد.

جدول ۴- آزمون نرمال بودن جارک-برا

آزمون	آماره
مدل بازده دارایی	
آزمون نرمالیتی	۳/۹۰ (۰/۱۴۱)
مدل بازده حقوق صاحبان سهام	
آزمون نرمالیتی	۰/۹۰۰ (۰/۶۳۷)
مدل سود هر سهم	
آزمون نرمالیتی	۲/۵۷ (۰/۲۷۶)
مدل حاشیه سود خالص	

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

آزمون نرمالیتی	۴/۳۶ (۰/۱۱۲)
مدل تعداد شعب بانک	
آزمون نرمالیتی	۰/۵۹۷ (۰/۷۴۱)
مدل تعداد خودپردازها	
آزمون نرمالیتی	۰/۳۹۶ (۰/۸۲۰)
مدل ثبات مالی	
آزمون نرمالیتی	۳/۹۵ (۰/۱۳۸)

منبع: یافته‌های پژوهش

آزمون همسانی واریانس

در ادامه با استفاده از آزمون,وایت، همسانی واریانس خطای مدل بررسی‌شده است. همان‌طور که در جدول ۵، نیز قابل‌مشاهده است، با توجه به این‌که سطح معنی‌داری خطای مدل بیشتر از ۰/۰۵ است، فرضیه H0 مبنی بر همسانی واریانس خطای مدل در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌شود و خطای مدل رگرسیون دارای همسانی واریانس است.

جدول ۵- نتایج آزمون همسانی واریانس خطای مدل پژوهش

آزمون	آماره
مدل بازده دارایی	
آزمون واریانس ناهمسانی	۱/۱۹ (۰/۵۴۹)
مدل بازده حقوق صاحبان سهام	
آزمون واریانس ناهمسانی	۰/۸۹۹ (۰/۶۴۲)
مدل سود هر سهم	
آزمون واریانس ناهمسانی	۰/۶۶۹ (۰/۹۲۷)
مدل حاشیه سود خالص	
آزمون واریانس ناهمسانی	۱/۵۳ (۰/۱۰۲)
مدل تعداد شعب بانک	
آزمون واریانس ناهمسانی	۰/۷۸۴ (۰/۸۱۲)
مدل تعداد خودپردازها	
آزمون واریانس ناهمسانی	۰/۶۸۱ (۰/۹۱۸)
مدل ثبات مالی	

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

آزمون واریانس ناهمسانی	۰/۹۱۹(۰/۶۰۷)

منبع: یافته‌های پژوهش

آزمون F لیمر(چاو)

اولین آزمون تشخیصی در داده‌های مقطع عرضی، سری زمانی، آزمون F- لیمر است. که به کمک این آزمون مشخص می‌شود، همه بانک‌ها یک عرض از مبدأ دارد و یا اینکه هر بانک یک عرض از مبدأ جدا دارد.

جدول۶- نتایج آزمون F لیمر در سطح ۵ درصد

F لیمر محاسباتی	احتمال	نتیجه
مدل بازده دارایی		
۵/۸۸	۰/۰۰۰	رد فرضیه H_0
مدل بازده حقوق صاحبان سهام		
۲/۵۸	۰/۰۱۰	رد فرضیه H_0
مدل سود هر سهم		
۴/۵۰	۰/۰۰۰	رد فرضیه H_0
مدل حاشیه سود خالص		
۹/۷۷	۰/۰۰۰	رد فرضیه H_0
مدل تعداد شعب بانک		
۱۰۹/۸۰	۰/۰۰۰	رد فرضیه H_0
مدل تعداد خودپردازها		
۷۰/۶۸	۰/۰۰۰	رد فرضیه H_0
مدل ثبات مالی		
۳/۵۶	۰/۰۰۰	رد فرضیه H_0

منبع: یافته‌های پژوهش

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

ازآنجایی‌که F لیمر محاسباتی از آماره F جدول در سطح پنج درصد(۱/۹۳) بزرگ‌تر است فرضیه صفر رد می‌شود و یا سطح معناداری که در این جدول با سطح اطمینان۱ نمایش داده می‌شود از ۰/۰۵کمتر شده است، درنتیجه فرضیه صفر رد می‌شود یعنی فرضیه امکان وجود داده‌های تلفیقی به نفع داده‌های پانلی رد می‌شود.

آزمون هاسمن

در اینجا برای انتخاب بین الگوی داده‌های پانلی با اثر تصادفی و الگوی داده‌های پانلی با اثر ثابت از آزمون هاسمن در جدول ۷، استفاده‌شده است.

جدول ۷- نتایج آزمون هاسمن

آماره χ^2 محاسباتی	احتمال	نتیجه
مدل بازده دارایی		
۶/۱۰	۰/۲۹۵	تأیید فرضیهH0.
مدل بازده حقوق صاحبان سهام		
۳/۲۴	۰/۶۶۲	تأیید فرضیهH0.
مدل سود هر سهم		
۰/۹۳۹	۰/۹۶۷	تأیید فرضیهH0.
مدل حاشیه سود خالص		
۶/۵۴	۰/۲۵۶	تأیید فرضیهH0.
مدل تعداد شعب بانک		
۵/۳۲	۰/۳۷۷	تأیید فرضیهH0.
مدل تعداد خودپردازها		
۲/۶۸	۰/۷۴۷	تأیید فرضیهH0.
مدل ثبات مالی		
۶/۲۲	۰/۲۸۴	تأیید فرضیهH0.

۱ . Prob

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

منبع: یافته‌های پژوهش

میزان آماره χ^2 به‌دست‌آمده برای مدل با درجه‌ی آزادی ۵ است. ازآنجایی‌که χ^2 محاسباتی از آماره χ^2 جدول در سطح پنج درصد(۱۱/۰۷) کوچک‌تر است فرضیه صفر تأیید می‌شود و یا سطح معناداری که در این جدول با سطح اطمینان نمایش داده می‌شود از ۰/۰۵بیشتر شده است، درنتیجه فرضیه صفر پذیرفته می‌شود. می‌توان نتیجه گرفت که روش مناسب جهت برآورد الگو روش اثرات تصادفی است چراکه می‌توان فرض صفر را پذیرفت. لذا بر اساس نتایج به‌دست‌آمده جهت برآورد مدل روش اثرات تصادفی استفاده می‌شود.

برآورد مدل عملکرد مالی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از برآورد مدل، کلیه متغیرها معنی‌دار بوده و همه ضرایب دارای علامت و میزان قابل‌قبول هستند. به‌این‌ترتیب نتایج به‌دست‌آمده برای متغیرها قابل‌اعتماد است. جدول ۸، نتایج حاصل از برآورد مدل به روش اثرات تصادفی را نشان می‌دهد.

جدول ۸- نتایج حاصل از برآورد مدل به روش اثرات تصادفی

متغیر	ضریب	t آماره	احتمال	
مدل بازده دارایی				
عرض از مبدأ	۳/۵۰	۳/۰۸	۰/۰۰۳	R2= ۰/۵۱
مسئولیت اجتماعی	۰/۰۲۷	۳/۳۶	۰/۰۰۰	تعدیل‌شدهR2= ۰/۴۷
اهرم مالی	-۰/۱۹	-۶/۹۸	۰/۰۰۰	آماره F
ملموس بودن	-۰/۱۳	-۳/۹۷	۰/۰۰۰	۱۲/۷۲ (۰/۰۰۰)
سن	۰/۰۰۱	۱/۹۱	۰/۰۶۰	آماره D.W
اندازه بانک	۰/۰۹	۲/۴۷	۰/۰۱۶	۱/۹۵
مدل بازده حقوق صاحبان سهام				
عرض از مبدأ	۱/۸۰	۲/۰۸	۰/۰۴۱	R2= ۰/۵۶
مسئولیت اجتماعی	۰/۰۶	۲/۰۵	۰/۰۴۵	تعدیل‌شدهR2= ۰/۵۱
اهرم مالی	-۰/۴۰	-۲/۱۱	۰/۰۳۸	آماره F
ملموس بودن	-۰/۵۴	-۳/۵۶	۰/۰۰۰	۱۱/۷۸ (۰/۰۰۰)
سن	۰/۰۰۶	۱/۹۷	۰/۰۵۳	آماره D.W
اندازه بانک	۰/۱۴	۳/۳۹	۰/۰۰۱	۲/۰۰
مدل سود هر سهم				

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

متغیر	ضریب	t آماره	احتمال	
عرض از مبدأ	۷۳/۱۸	۳/۱۱	۰/۰۰۴	R2= ۰/۷۲
مسئولیت اجتماعی	۲/۹۳	۱/۹۸	۰/۰۵۳	تعدیل‌شده R2= ۰/۶۶
اهرم مالی	-۵/۹۵	-۲/۷۲	۰/۰۱۱	آماره F
ملموس بودن	-۲/۰۳	-۲/۰۶	۰/۰۴۸	۹/۱۷ (۰/۰۰۰)
سن	۱/۹۰	۱/۷۴	۰/۰۸۸	آماره D.W
اندازه بانک	۱/۲۳	۲/۳۷	۰/۰۲۲	۲/۳۹
مدل حاشیه سود خالص				
عرض از مبدأ	۳/۴۵	۳/۰۵	۰/۰۰۳	R2= ۰/۷۷
مسئولیت اجتماعی	۰/۰۶	۱/۹۷	۰/۰۵۴	تعدیل‌شده R2= ۰/۶۹
اهرم مالی	-۰/۲۲	-۲/۳۹	۰/۰۲۰	آماره F
ملموس بودن	-۰/۵۵	-۳/۶۱	۰/۰۰۰	۹/۶۸ (۰/۰۰۰)
سن	۰/۰۰۶	۱/۸۵	۰/۰۶۸	آماره D.W
اندازه بانک	۰/۱۴	۱/۷۳	۰/۰۸۸	۱/۶۵

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی تأثیر متغیرهای کنترلی بر متغیرهای وابسته(بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام، سود هر سهم و حاشیه سود خالص نشان می‌دهد که متغیرهای اهرم مالی، ملموس بودن، سن و اندازه بانک بر متغیرهای وابسته تأثیر معناداری می‌گذارند. اهرم و ملموس بودن در سطح ۵ و ۱ ٪ رابطه معنادار اما منفی با متغیرهای جایگزین عملکرد مالی دارند، این امر بدین معنی است که بانک‌های دارای اهرم بالا با دارایی‌های مشهود، عملکرد مالی پایین‌تری دارند. سن و اندازه بانک‌ها با عملکرد مالی رابطه معنی‌دار و مثبتی دارند، یعنی اینکه عملکرد مالی برای بانک‌های باسابقه‌تر یا قدیمی‌تر و برای بانک‌های بزرگ‌تر، بیشتر است. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش بازده دارایی می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، بازده دارایی را به‌اندازه ۰/۰۲۷ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی با بازده دارایی وجود دارد. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی در مدل بازده حقوق صاحبان سهام دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش بازده حقوق صاحبان سهام می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، بازده حقوق صاحبان سهام را به‌اندازه ۰/۰۶ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی با بازده حقوق صاحبان سهام وجود دارد. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی در مدل سود هر سهم دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش سود هر سهم می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، سود هر سهم را به‌اندازه ۲/۹۳ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی با سود هر سهم وجود دارد. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی در مدل حاشیه سود خالص دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش حاشیه سود خالص می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، حاشیه سود خالص را به‌اندازه ۰/۰۶ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی با حاشیه سود خالص وجود دارد. مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی (بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام، سود هر سهم و حاشیه سود خالص) تأثیر معناداری دارد. مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۰/۰۲۷ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر بازده دارایی دارد. همچنین مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۰/۰۶ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر بازده حقوق صاحبان سهام دارد و مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۲/۹۳ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر سود هر سهم دارد و مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۰/۰۶ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر حاشیه سود خالص دارد. که با توجه به تأثیرگذاری متغیر مسئولیت اجتماعی بر متغیرهای عملکرد مالی، بیشترین تأثیر مسئولیت اجتماعی بر متغیر سود هر سهم است.

برآورد مدل ثبات مالی

جدول ۹، نتایج حاصل از برآورد مدل ثبات مالی به روش اثرات تصادفی را نشان می‌دهد.

جدول ۹- نتایج حاصل از برآورد مدل به روش اثرات تصادفی

متغیر	ضریب	t آماره	احتمال	
مدل ثبات مالی				
عرض از مبدأ	۶/۰۹	۶/۷۴	۰/۰۰۰	R2= ۰/۵۵
مسئولیت اجتماعی	۰/۹۴	۲/۴۳	۰/۰۱۷	تعدیل‌شده R2= ۰/۵۲
اهرم مالی	-۱/۷۳	-۲/۶۸	۰/۰۰۹	آماره F
ملموس بودن	-۰/۶۹	-۱/۶۱	۰/۱۱۱	۱۴/۹۳ (۰/۰۰۰)

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

متغیر	ضریب	t آماره	احتمال	
سن	۰/۰۹	۲/۴۳	۰/۰۱۷	آماره D.W
اندازه بانک	۰/۵۴	۲/۷۳	۰/۰۰۸	۱/۹۵

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی تأثیر متغیرهای کنترلی بر ثبات مالی نشان می‌دهد که متغیرهای اهرم مالی، سن و اندازه بانک بر متغیر وابسته تأثیر معناداری می‌گذارند. اما متغیر ملموس بودن اثر معناداری ندارد. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی در مدل ثبات مالی دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش ثبات مالی می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، ثبات مالی را به‌اندازه ۰/۹۴ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی باثبات مالی وجود دارد.

برآورد مدل شمول مالی

جدول ۱۰، نتایج حاصل از برآورد مدل شمول مالی به روش اثرات تصادفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰- نتایج حاصل از برآورد مدل به روش اثرات تصادفی

متغیر	ضریب	t آماره	احتمال	
مدل تعداد شعب بانک				
عرض از مبدأ	۲۰۵۶/۱	۳/۲۵	۰/۰۰۱	R2= ۰/۵۱
مسئولیت اجتماعی	۳۰/۳۳	۲/۲۶	۰/۰۲۸	تعدیل‌شده R2= ۰/۴۷
اهرم مالی	-۹۸/۵۷	-۱/۸۳	۰/۰۷۱	آماره F
ملموس بودن	۶۶/۷۷	۱/۸۳	۰/۰۷۱	۱۲/۵۸ (۰/۰۰۰)
سن	۷/۳۴	۲/۹۷	۰/۰۰۳	آماره D.W
اندازه بانک	۱۰۸/۳۸	۲/۴۷	۰/۰۱۶	۲/۰۶
مدل تعداد خودپردازها				
عرض از مبدأ	۱۸۷۰/۹	۲/۶۵	۰/۰۱۰	R2= ۰/۶۰
مسئولیت اجتماعی	۳۵/۸۹	۲/۸۹	۰/۰۰۵	تعدیل‌شده R2= ۰/۵۶
اهرم مالی	-۳۵۵/۹	-۰/۴۰۹	۰/۶۸۳	آماره F
ملموس بودن	۱۰۱۰/۸	۴/۰۰	۰/۰۰۰	۱۷/۸۴ (۰/۰۰۰)
سن	۲/۰۱	۳/۷۱	۰/۰۰۰	آماره D.W

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

متغیر	ضریب	t آماره	احتمال	
اندازه بانک	۹۵/۸	۲/۸۶	۰/۰۰۵	۱/۷۸

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی تأثیر متغیرهای کنترلی بر متغیرهای وابسته نشان می‌دهد که متغیرهای اهرم مالی، ملموس بودن، سن و اندازه بانک بر متغیرهای وابسته تأثیر معناداری می‌گذارند. تعداد شعب بانک، تعداد خودپردازهای بانک نیز رابطه قابل‌توجه و مثبتی با ملموس بودن، سن و اندازه بانک در سطح معناداری دارد، این بیانگر این است که بانک‌های بزرگ‌تر و قدیمی‌تر دارای منابع فیزیکی بیشتری هستند و برای خدمات‌رسانی بهتر به مشتریان خود، دستگاه‌های خودپرداز بیشتری را در مکان‌های مختلف مانند مراکز خرید، بیمارستان‌ها و دانشگاه‌ها و غیره نصب می‌کنند. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی در مدل تعداد شعب بانک دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش تعداد شعب بانک می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، تعداد شعب بانک را به‌اندازه ۳۰/۳۳ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی با تعداد شعب بانک وجود دارد. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی در مدل تعداد خودپردازها دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش تعداد خودپردازها می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، تعداد خودپردازها را به‌اندازه ۳۵/۸۹ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی با تعداد خودپردازها وجود دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

به‌منظور بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی، ثبات مالی و شمول مالی در بخش بانکداری از روش‌های اقتصادسنجی داده‌های پانل استفاده‌شده است. نمونه تحت بررسی دوره ۱۳۹۴-۱۳۹۸ را پوشش می‌دهد. نتایج نشان داد که مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی (بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام، سود هر سهم و حاشیه سود خالص) تأثیر معناداری دارد. مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۰/۰۲۷ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر بازده دارایی دارد. همچنین مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۰/۰۶ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر بازده حقوق صاحبان سهام دارد و مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۲/۹۳ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر سود هر سهم دارد و مسئولیت

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

اجتماعی به‌اندازه ۰/۰۶ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر حاشیه سود خالص دارد. که با توجه به تأثیرگذاری متغیر مسئولیت اجتماعی بر متغیرهای عملکرد مالی، بیشترین تأثیر مسئولیت اجتماعی بر متغیر سود هر سهم است. یافته‌های نشان از وجود رابطه مثبت و معنادار بین مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی بانک‌ها دارد که نشان می‌دهد فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی درک مثبتی در ذهن مشتریان بالقوه ایجاد می‌کند که به جذب آن‌ها کمک می‌کند و درنهایت منجر به افزایش عملکرد مالی بانک‌ها می‌شود. این نتایج نشان می‌دهد بانک‌هایی که بیشتر در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی هزینه می‌کنند با مشتریان خود ارتباط قوی برقرار می‌کنند که به کاهش ریسک مالی آن‌ها کمک می‌کند و عملکرد مالی آن‌ها را افزایش می‌دهد. ایده مسئولیت اجتماعی به‌عنوان یک استراتژی روشنی برای پر کردن شکاف بین منافع سهامداران و منافع سایر ذینفعان است. مشارکت در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی، ارتباط شرکت با گروه‌های مختلف ذینفعان را بهبود می‌بخشد. با انجام مسئولیت اجتماعی، شرکت قادر خواهد بود بین منافع شرکت و منافع ذینفعان تعادل و همسویی برقرار کند. انتظار می‌رود هر فعالیت مسئولیت اجتماعی مزیت رقابتی را بهبود ببخشد و درنهایت عملکرد مالی شرکت را ارتقا دهد .نکته کلیدی این است که مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت می‌تواند عملکرد مالی شرکت را با بهبود اولیه روابط با سهام‌داران کلیدی بهبود ببخشد. این رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و عملکرد مالی شرکت امری ذاتی است و از سرمایه‌گذاری‌های شرکتی مجزا می‌باشند که دارای یک اثر مستقیم بر عملکرد مالی شرکت می‌باشند. مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت می‌تواند رابطه سهام‌داران کلیدی را بهبود ببخشد و همچنین هزینه را کاهش داده و درآمد را افزایش دهد و درنهایت عملکرد مالی شرکت را افزایش دهد. متغیر مربوط به مسئولیت اجتماعی در مدل ثبات مالی دارای ضریب مثبت است بدین معنی که افزایش مسئولیت اجتماعی باعث افزایش ثبات مالی می‌شود. به‌عبارت‌دیگر یک درصد افزایش در مسئولیت اجتماعی، ثبات مالی را به‌اندازه ۰/۹۴ درصد افزایش می‌دهد. بنابراین با توجه به اینکه معناداری ضریب متغیر مسئولیت اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ است پس می‌توان نتیجه گرفت که در سطح خطای ۵ درصد ارتباط معناداری بین مسئولیت اجتماعی باثبات مالی وجود دارد. رابطه مثبت و معنی‌داری رابین مسئولیت اجتماعی و ثبات مالی در سطح یک درصد نشان می‌دهد این بدان معنی است که بانک‌ها با افزایش سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی ازنظر مالی ثبات بیشتری پیدا می‌کنند. مدیریت بانکی که در منطقه‌ای با سطح سرمایه اجتماعی بالا واقع‌شده است، احتمالاً کمتر دچار تخطی از هنجار اجتماعی می‌شود؛ چراکه عواقب آن، مجازات و انتقادهای اجتماعی است. بحث‌های مذکور به‌طور ضمنی، به این مفهوم دلالت دارد که سرمایه اجتماعی منعکس‌کننده رفتارهای فرصت‌طلبان کمتر در جوامع است و می‌تواند مسئله مخاطرات اخلاقی را تا

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

حدودی برطرف کند. مخاطره اخلاقی، موضوع مهمی است که می‌تواند بر رفتارها و فعالیت‌های مدیران و افشای مسائلی چون ریسک‌پذیری بیش‌ازحد به نفع شخصی تأثیر بگذارد. انتظار می‌رود بانک‌های باثبات بالا در قالب ورشکستگی کمتر بانک، مشکلات مالی کمتر و ریسک‌پذیری کمتر برای بانک‌هایی است که دارای سرمایه اجتماعی بالا هستند. ریسک‌پذیری کمتر، می‌تواند از طریق سرمایه اجتماعی باعث کمتر شدن رفتارهای خودخواهانه، شفافیت بیشتر و اطلاعات حسابداری باکیفیت بالا شود. در بانک‌هایی که سطح سرمایه اجتماعی بالا است، افراد متقاضی اعتبار برای اینکه هزینه‌های بالای ناشی از تخطی را متحمل نشوند، سعی می‌کنند به تعهدات و قراردادها پایبند باشند. این امر به‌خودی‌خود، به کاهش نسبت انحرافات قراردادی منجر می‌شود نتیجه این امر، آن است که بانک‌ها با ریسک کمتری از انحرافات قراردادی مواجه می‌شوند. در رابطه بااعتبار دهندگان، سرمایه اجتماعی هزینه‌های قراردادهای مالی را کاهش داده و به افزایش کار آیی و سودآوری بانک‌ها منجر شده و به‌نوعی به بانک‌ها در جهت فائق آمدن بر مشکلات مالی و جلوگیری از ورشکستگی کمک می‌کند. مسئولیت اجتماعی بر شمول مالی (تعداد شعب بانک و تعداد خودپردازها) تأثیر معناداری دارد. مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۳۰/۳۳ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر تعداد شعب بانک دارد. همچنین مسئولیت اجتماعی به‌اندازه ۳۵/۸۹ درصد تأثیر مثبت و معناداری بر تعداد خودپردازها دارد. که با توجه به تأثیرگذاری متغیر مسئولیت اجتماعی بر متغیرهای شمول مالی، بیشترین تأثیر مسئولیت اجتماعی بر متغیر تعداد شعب بانک است. رابطه قابل‌توجهی بین مسئولیت اجتماعی و شمول مالی در بین بانک‌های پذیرفته‌شده در بهابازار وجود دارد. زیرا بانک‌هایی که هزینه بیشتری برای فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی می‌پردازند، شمول مالی بهتری ازنظر تعداد شعب و دستگاه‌های خودپرداز دارند. ذینفعان مسئولیت اجتماعی شرکت زمانی سازمان‌ها را به‌طور مثبت ارزیابی می‌کنند که درک کنند که سازمان به‌طور فعال در ابتکارات مسئولیت اجتماعی شرکت می‌کند. هدف اولیه از شمول مالی در مورد مسئولیت اجتماعی شرکت، گسترش محصولات و خدمات مالی به افراد نیازمند و افزایش رفاه افرادی است که از مشارکت در سیستم مالی فعلی حذف‌شده‌اند. بنابراین ضروری است که بخش رسمی بانکی باید ابتکارات مسئولیت اجتماعی شرکت خود را نسبت به افرادی که ازنظر اقتصادی به بخش‌های ضعیف‌تر جامعه تعلق دارند، بپردازد تا آن‌ها بتوانند به محصولات و خدمات مالی دسترسی آسان داشته باشند. مطالعات قبلی بیان می‌کنند که مسئولیت اجتماعی سازمان‌های بانکی ممکن است در برخورد با مسائل اجتماعی و اقتصادی متعدد مانند فقر، تولید کشاورزی، اعتبارات کشاورزی، نابرابری درآمد و بیکاری کمک کند. افزایش سرمایه‌گذاری بانک‌ها در طرح‌های مسئولیت اجتماعی، موجب رشد شمول مالی ازنظر تعداد شعب و دستگاه‌های خودپرداز می‌شود. پیشنهاد می‌شود به‌منظور تقویت

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

سطح مسئولیت اجتماعی بانک‌ها نسبت به منافع ذینفعان و سرمایه‌گذاران، از تحلیلگران مالی در بانک‌ها بهره گرفته‌شده و تحلیل‌های اقتصادی عملکرد شرکت افشا شود. به قانون‌گذاران و تدوین‌کنندگان سیاست‌های مالی توصیه می‌شود تا با حمایت بازارهای مالی و همچنین بازار سرمایه از بروز اختلال و نوسان در آن جلوگیری نمایند و قوانین را در جهت افزایش معافیت‌ها برای بانک‌هایی که به مسائل اجتماعی توجه بیشتری دارند قائل شوند و سبب ایجاد انگیزه برای بانک‌ها با عملکرد مسئولیت اجتماعی بیشتر شوند. پیشنهاد می‌شود نهادهای متولی همچون بانک مرکزی مسئولیت اجرای این مدل و ارزیابی دقیق‌تر بانک‌های کشور را از طریق اخذ رسمی اطلاعات مرتبط از نظام بانکداری برعهده‌گرفته و رتبه‌بندی سالانه این‌ها بانک در قالب گزارش رسمی ثبات افشا گردد.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

منابع

۱. سیستانی بدوئی، یاسر، کرمشاهی، بهنام (۱۴۰۰). تأثیر معیارهای اندازه‌گیری مسئولیت اجتماعی شرکت بر تغییرات عملکرد اقتصادی و عملکرد مالی. دومین کنفرانس بین‌المللی چالش‌ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت و حسابداری، دانشگاه دامغان.

۲. فراهانی، طیبه، و صبوری، مجید (۱۳۹۹). تأثیر کفایت سرمایه، ساختار سرمایه و نقدینگی بر عملکرد مالی بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. *فصلنامه علمی اقتصاد و بانکداری اسلامی*، ۹(۳۱)، ۲۴۷-۲۶۲.

۳. فروغی نسب، محمد، صراف، فاطمه، و نجفی مقدم، علی (۱۴۰۰). ابعاد مسئولیت اجتماعی و بهبود عملکرد مالی و غیرمالی شرکت‌ها. *پژوهشات حسابداری و حسابرسی*، ۵۰، ۹۸-۸۱.

۴. نمازی، محمد؛ جعفری، زهرا (۱۳۹۸). بررسی تأثیر تعدیل کنندگی هزینه نمایندگی بر رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و چسبندگی هزینه در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش های تجربی حسابداری*، ۹(۳۴)، ۱۶۹-۱۹۹.

۵. یدالهی فارسی، جهانگیر، آقاجانی افروزی، علی‌اکبر، پور داریانی، محمود احمد، و متوسلی، محمود (۱۳۹۷). تأثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت بر عملکرد مالی در کسب‌وکارهای خانوادگی و غیر خانوادگی. *پژوهشنامه مدیریت اجرایی*، ۱۰(۲۰)، ۱۲۲-۹۷.

6. Ahmad, N., Ullah, Z., AlDhaen, E., Han, H., and Scholz, M. (2022). A CSR perspective to foster employee creativity in the banking sector: The role of work engagement and psychological safety. J. Retail. Consumer Serv. 67. https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85125877206&doi=10.1016%2fj.jretconser.2022.102968&partnerID=40&md5=94d0a373711dc9f93e745898644ff09f.
7. Atmeh, M., Shaban, M., and Alsharairi, M. (2020). Corporate social responsibility: Motives and financial performance. Int. J. Financial Stud. 8 (4), 76–17. doi:10.3390/ ijfs8040076.
8. Benlemlih, M., (2019). Corporate social responsibility and dividend policy. Research in International Business and Finance, 47, 114–138.
9. Bhattacharyya, A, Khan, M (2021). Financial inclusion, corporate social responsibility and firm performance – analysis of interactive relationship. Meditari Accountancy Research, DOI: 10.1108/MEDAR-12-2020-1121.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

10. Cavaco, S., Crifo, P (2014). CSR and financial performance: complementarity between environmental, social and business behaviours. Applied Economics, 46 (27), 3323–3338.
11. Chen, H., Wang, X (2011). Corporate philanthropy and corporate financial performance in China: an empirical research from Chinese firms. Corporate Governance: The International Journal of Business in Society, 11 (4), 361–370.
12. Chollet, P., Sandwidi, B.W (2018). CSR engagement and financial risk: a virtuous circle? International evidence. Global Finance Journal, 38, 65–81.
13. Emna, M., & Jamel, C. (2022). Does CEO power moderate the link between corporate social responsibility & bank earnings management . Journal of Global Responsibility, 13(2), 197-216.
14. Flammer, C., (2013). Corporate philanthropy and shareholder reaction: the environmental awareness of investors. Academy of Management, 56 (3), 758–781.
15. Fukuda, K., and Ouchida, Y. (2020). Corporate social responsibility (CSR) and the environment: Does CSR increase emissions? Energy Econ. 92, 104933. doi:10.1016/j. eneco.2020.104933.
16. Haldar, P.K., Rahman, S.M., Mia, M.S., Ahmed, F., Bashawir, A. (2016). Assessing the role of corporate philanthropy practices of commercial banks in enhancing financial inclusion: a study on banking sector in Bangladesh. International Journal of Economics and Financial Issues, 6 (4), 1778–1783.
17. Hasan, I.; Hoi, C.K.; Wu, Q., & Zhang, H (2017). Social capital and debt contracting: evidence from bank loans and public bonds. Journal of Financial and Quantitative Analysis, 53: 1017-47.
18. Hassan, M. Kabir & Khan, Ashraf & Paltrinieri, Andrea. (2019). Liquidity risk, credit risk and stability in Islamic and conventional banks, Research in International Business and Finance, Elsevier, vol. 48(C), pages 17-31.
19. Jin, J.Y. Kanagaretnam, K. Lobo, G.L. Mathieu, R (2017) .Social Capital and Bank Stability. Journal of Financial Stability, 32, 99-114.
20. Karagiorgos, T (2010). Corporate philanthropy and financial performance: an empirical analysis on Greek companies. European Research Studies Journal, European Research Studies Journal, 13 (4), 85.
21. Kim, D.W., Yu, J.S., Hassan, M.K., (2018). Financial inclusion and economic growth in OIC countries. Research in International Business and Finance, 43, 1–14.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

22. Kumar, B., & Mohanty, B (2011). Financial inclusion and inclusive develoment in SAARC countries with special reference to India. Vilakshan: The XIMB Journal of Management, 8(2), 13–22.
23. La Porta, R.; Lopez-de-Silane, F.; Shleifer, A., & Vishny, R. W (1997). Legal determinants of external finance. Journal of Finance, 52(3): 1131-50.
24. Lentner, C., Szegedi, K. &, Tatay, T. (2015). Corporate Social Responsibility in the Banking Sector. Public Finance Quarterly, 95-103.
25. Lin, C.H., Yang, H.L., Liou, D.Y (2009). The impact of corporate social responsibility on financial performance: evidence from business in Taiwan. Technol. Soc. 31 (1), 56–63.
26. Mishra, D. R., Sadok, E. G., Omran, G. and Chuk, C. Y. K., (2011). Does Corporate Social Responsibility Affect the Cost ofbCapital? Journal of Banking & Finance, Vol. 35, Issue 9, pp: 2388- 2406.
27. Muralidhar, S. H., Bossen, C., & O'Neill, J (2019). Rethinking financial inclusion: From access to autonomy. Computer Supported Cooperative Work (CSCW), Proceedings of the 17th European Conference on Computer Supported Cooperative Work, 28(3–4), 511–547. https://doi.org/10.1007/s10606- 019-09356-x.
28. Mwangi, C.I., Jerotich, O.J.(2013). The relationship between corporate philanthropy practices and financial performance of firms in the manufacturing, construction and allied sector of the Nairobi Securities Exchange. Int. J. Bus. Hum. Technol. 3 (2), 81–90.
29. Okafor, A., Adeleye, B. N., and Adusei, M. (2021). Corporate social responsibility and financial performance: Evidence from U.S tech firms. J. Clean. Prod. 292, 126078. doi:10.1016/j.jclepro.2021.126078.
30. Oyewumi, O.R., Ogunmeru, O.A., Oboh, C.S. (2018). Investment in corporate social responsibility, disclosure practices, and financial performance of banks in Nigeria. Future Bussines Journal. 4 (2), 195–205.
31. Paltrinieri, A., Dreassi, A., Migliavacca, M., Piserà, S. (2020). Islamic finance development and banking ESG scores: evidence from a cross-country analysis. Res. Int. Bus. Financ. 51, 101100.
32. Ramzan, Muhammad, Muhammad Amin, Muhammad Abbas. (2021). How does corporate social responsibility affect financial performance, financial stability, and financial inclusion in the banking sector? Evidence from Pakistan. Research in International Business and Finance, 55: 1-9.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

33. Renhong Wu, Md. Alamgir Hossain, Zhuoqi Teng, Xiangdong Shen, "The Relationship between Corporate Social Responsibility and Firm Value of Chinese Firms: Exploring from Degree of Internationalization", Journal of Environmental and Public Health, vol. 2023, Article ID 7249799, 11 pages, 2023. https://doi.org/10.1155/2023/7249799.
34. Sameer, Ibrahim (2021). Impact of corporate social responsibility on organization's financial performance: evidence from Maldives public limited companies. Futur Business Journal, 7, 29.
35. Samy, M., Odemilin, G., Bampton, R. (2010). Corporate social responsibility: a strategy for sustainable business success. An analysis of 20 selected British companies. Corp. Gov. Int. J. Bus. Soc. 10 (2), 203–217.
36. Sheikh, S., 2019. Corporate social responsibility and firm leverage: the impact of market competition. Res. Int. Bus. Financ. 48, 496–510.
37. Singh, K, Misra, M, Yadav, J. (2021). Corporate social responsibility and financial inclusion: Evaluating the moderating effect of income. Managerial and Decision Economics, 42(12). DOI:10.1002/mde.3306.
38. Torugsa, N.A., O'Donohue, W., Hecker, R. (2012). Capabilities, proactive CSR and financial performance in SMEs: empirical evidence from an Australian manufacturing industry sector. Journal Bussiness Ethics, 109 (4), 483–500.
39. Uadiale, O.M., Fagbemi, T.O. (2012). Corporate philanthropy and financial performance in developing economies: the Nigerian experience. J. Econ. Sustain. Dev. 3 (4), 44–54.
40. Ullah, M.S. (2013). Corporate philanthropy practices in the banking sector in Bangladesh - an assessment. Bank Parikrama XXXVIII (3 & 4), 129–152.
41. Van der Werff, A.D., Hogarth, J.M., Peach, N.D.(2013). A cross-country analysis of financial inclusion within the OECD. Consumer Interest Annual, 59.
42. Yang, F.J., Lin, C.W., Chang, Y.N. (2010). The linkage between corporate social performance and corporate financial performance. African Journal of Business Management. 4 (4), 406–413.
43. Zhang, Q., & Posso, A. (2019). Thinking inside the box: A closer look at financial inclusion and household income. The Journal of Development Studies, 55(7), 1616–1631. https://doi.org/10.1080/00220388.2017.1380798.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

44. Zhou, S.S., Pan, W.H., Wang, Z .(2015). An empirical examination of the link between corporate philanthropy and financial performance under the China context. International Journal of Organizational Innovation (Online), 7, Iss. 3, (Jan 2015): 76-95.

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]

[Downloaded from mieaoi.ir on 2026-10-31]